

ILDEFONSO
FALKONES

U ljubavi i
U RATU

Prevela
Gordana Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala

Ildefonso Falcones

EN EL AMOR Y EN LA GUERRA

Copyright © 2025 Ildefonso Falcones de Sierra

© 2025 Bastaix del Mar S. L.

Translation copyright © 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

Arnauu Estanjolu

PRVI DEO

Odanost i nevinost

Napulj, 2. jun 1442. godine

Po svoj prilici, otkako se Partenopa utopila u Napuljskom zalivu pošto je Odisej odoleo zavodljivim i opasnim pesmama sirena, grad je obilovao izvorima i oni su, s vremenom, sačinjavali prostranu i zamršenu mrežu tunela i akvedukata koji su probijali podzemlje.

Arnau, star dvadeset pet godina, grof od Navarklesa i od Kasteljvi de Rosanesa, vojskovođa kralja Alfonsa Aragonskog, naoružan mačem koji je u bezbrojnim prilikama dizao njegov otac, admiral Bernat Estanjol, kretao se nečujno i obazrivo jednim od tih akvedukata osvetljenim bakljama nastojeći da spreči da ostali delovi ratne opreme na njemu udaraju jedan u drugi: oklop, šlem, mamuze... Mladi general je predvodio vrstu od nekoliko oficira i dve stotine vojnika, većinom samostrelaca, koji su prolazili napeti, svi naoružani, ućutkujući druga pored sebe kad bi začuli i najtiši šum i zahtevajući pokretima tišinu dok su, motreći na vodu koja je tekla podno njihovih nogu, pomagali jedan drugome da se ne okliznu u glibu i suzbijali poriv da šutnu pacove koji su iznenađeno cijukali između njihovih nogu.

Ispred Arnaua je koračao Paolo, mladi petnaestogodišnji Napolitanac, i na svakih nekoliko koraka se kolebljivo okretao kako

bi ustanovio ono što je već znao: da ih aragonska vojska sledi. Tada su zubi blistali na svetlu treperavih vatrenih jezika na licu ispijenom od siromaštva; bio je vitak, prljav, odeven u prnje, bosih stopala i nogu blatnjavih do kolena. Paolo je takođe ćutao i bojažljivo mašući rukama pozivao Arnaua i ostale da požure dok ih je vodio kroz taj nepoznati podzemni svet.

– Misliš li da ovaj deran zna kuda nas vodi? – začu Arnau kako se dvoume njegovi oficiri.

– Ja ne bih bio preterano siguran – požali se jedan od njih.

– Ne bi trebalo da mu verujemo – ogłosi se treći.

– Ućutite! – zatraži on.

Arnau je morao da veruje tom kukavnom mladiću zato što mu je poverovao i kralj Alfonso kad je, u pratnji svoje majke Orsoline, pekarkice koja je klecala pod nametima anžuske uprave kralja Renea I Anžuskog, Paolo uputio monarha, drhtavim glasom i šaka stegnutih ispred sebe, kako ući u prostor opkoljen zidinama.

– Uvek je tumarao onuda dole – objasni pekarka dok su kralj i njegovi oficiri ćutke vagali momkove reči. – Otac mu je bio zidar... radio je na održavanju i popravci akvedukata – dodade da bi ga opravdala.

Otkako je kraljica Jovana II Napuljska, hirovite i prevrtljive naravi, za naslednika Napuljske kraljevine imenovala Alfonsa V Aragonskog 1421. godine i on pobedonosno ušao u grad, da bi bio razbaštinjen nakon svega dve godine, protekla je dvadeset jedna godina ratova i sukoba s Francuzima.

Godine 1432. Alfonso je konačno napustio svoje ostale posede: kraljevstva Aragon, Sardiniju, Siciliju, Valensiju i Majorku, kao i kneževinu Kataloniju, da bi se usredsredio na osvajanje najveće kraljevine na Apeninskom poluostrvu: Napulja. Deset godina su Katalonci – tako su ih sve potcenjivački nazivali Napolitanci – ratovali protiv Francuza kako bi osvojili kraljevinu, i jedni i drugi u savezu s napolitanskim kneževima i plemićima i italijanskim kondotjerima, od kojih su mnogi bili najamnici i menjali zastavu razdražljivo prirodno, mada su morali da ratuju i protiv pape Evgenija IV, protiv Đenovljana i protiv Frančeska Sforce,

gospodara Ankone, koji su se svi opirali tome da Aragonac osvoji tako važnu i veliku kraljevinu kao što je Napulj. Te 1442. godine, nakon brojnih pobjeda uzduž i popreko te prostrane teritorije, Alfonso je stavio pod opsadu prestonicu, koja je ponosito i stoički pružala otpor iza zidina, uz pomorsku pomoć Đenovljana, čiji su brodovi, natovareni provijantom, bili usidreni u veličanstvenom zalivu podno Vezuva.

U tom času, još uvek ne progovarajući, kralj je protrljao bradu dok su njegove vojskovođe iščekivale, pogleda prikovanog za drhtavog i zgrčenog momka koji je, naslonjen na majku, tim do-dirom tražio podršku žene prestrašene koliko i njen sin. Alfonso i njegova vojska su logorovali u Kampovekiju, u ravnici koja se prostirala ispred Kapuanske kapije i neosvojenih zidina Napulja, a taj momak mu je pružao mogućnost da zadobije pobjedu koju nije mogao da ostvari ni morem ni glađu ni vatrom.

Sunce što je upijalo vode Sredozemlja i milovalo te prekaljene vojnike predskazalo je uspeh.

– Neka bude tako – presudi kralj.

U noći drugog juna Arnau i njegovi ljudi su se uvukli kroz bunar u vrtu jedne kuće van zidina i prošli jednim od akvedukata koji su dovodili vodu u grad. Na nivou zidina naišli su na zid koji je sprečavao prolaz ljudima. Srušili su ga nečujno, kamen po kamen, kopajući noževima i kopljima umesto da ga lome. To se ispostavilo kao naporno, iako ne i teško. Prebrodivši prepreku, kretali su se ispod zidina dok nisu stigli do tornjeva Karbonare, ostavili za sobom malu Crkvu Svete Sofije i završili kod istoimene stare kapije. Tu se Paolo okretno uzverao uza zidove bunara koji je izlazio na dvorište druge kuće. U pomrčini je bacio konopac obavljen oko svog trupa, kasnije zamenjen brodskim merdevinama da bi se aragonski vojnici popeli na otvoreno.

Došlo je do nesporazuma. Oni koji su imali da obaveste kralja Alfonsa kako bi napao nisu mu javili iz straha ili greškom. Rene je opomenut da je neprijatelj neobično blizu na ledini i pohitao je da odbrani taj deo zida. Aragonac je odustao, ubeđen da je noćni pohod propao i povukao se. Francuz je pomislio da je

odneo pobeđu i vratio se u tvrđavu. Ipak, neko je stigao da obavesti kralja Alfonsa da je Arnau unutra, pa se on vratio i napao s vojskom sastavljenom od devet hiljada ljudi, konjanika, pešaka i samostrelaca, i iznenadio opsednute. Arnau i njegovi su izašli iz kuće u koju su bili ušli kroz bunar, kao i iz drugih obližnjih kuća koje su morali da zauzmu s obzirom na svoju brojnost, i izvršili juriš na deo zida i kulu u blizini Svete Sofije.

Anžujci su iskalili bes na toj kuli i na delovima zida koji su polazili od nje, odvažno je bombardovali i gađali strelama. Aragonski samostrelci su uzvraćali na napad iz unutrašnjosti bastiona dok je Arnau u prolazu zaštićenom grudobranom, s mačem u ruci, komandujući ostalim vojnicima, nastojao da zaustavi navalu Francuza koji su se uspeli na zidine.

– Sledbenici pobeđuju! – izvikivao je Katalonac geslo kralja Alfonsa i naporedo s tim napadao mačem. Skakao je i gipko se kretao uprkos uzanoj stazi za stražu, odbijajući neprijatelje, skrećući udarce kopanja kojima su kidisali na njih i ranjavajući Anžujce.

Mnogi aragonski vojnici su spolja pokušavali da se popenju uza zid kako bi pritekli u pomoć Arnauu i njegovima, ali glavnina vojske se zaputila da zauzme Kapiju Svetog Đenara, najstariju u gradu, i zbog toga je situacija kod Kule Svete Sofije postajala neizdrživa.

Malo-pomalo, Arnau i ljudi u njegovoj pratnji u prolazu kod bedema, mnogi ranjeni i okrvavljeni, bili su primorani da uzmaknu pred narastajućim brojem Francuza koji su ih napadali.

– U kulu! – naredi Arnau. – U kulu!

On sam je hodao natraške sa isukanim mačem. Strele Francuza su fijukale oko njega, a poneka je udarila u oklop kad se spotakao i samo što nije pao na leđa.

– Šta...! – uzviknu vraćajući ravnotežu. – Napolje odavde! – naredi Paolu, na koga je nabasao dok je ovaj puzao između vojnika.

– Ljudima u kuli su potrebne strele! – prigovori momak, koji se besmisleno obazrivo pomicao tik uz tlo dok se nije gotovo obreo na ničijoj zemlji u prolazu kod bedema, između Francuza i Aragonaca, kako bi uhvatio dve strele pale na kameni pod.

Arnau je prekinuo da se povlači i zaštitio ga.

– Napolje odavde! – vrisnu videvši kako se prvi anžujski vojnici oporavljaju od iznenađenja pošto su otkrili mladića koji je mileo između protivničkih strana, i posle nekoliko časaka oklevanja opet nasrću.

Paolo je hitro poslušao, noseći poveći snop strela da bi snabdeo aragonske strelce.

Ušančili su se u kuli i ispalili nekoliko strela s uzanih prozorčića kako bi odbranili ulaze iz prolaza kod bedema, dok su trpeli bombardovanje kamenim kuglama koje su lomile zidove. U trenutku predaha Arnau je užasnuto stegnuo pesnice i viliću videvši veliki broj pretrpljenih gubitaka. Nije bilo potrebno nikakvo prebrojavanje; istrebljenje je bilo očigledno. Procenio je situaciju i razmotrio da li da se preda gledajući kako strelci uzrujanim pokretima traže od Paola da ih snabde strelama koje dečkić više nije imao. Ne sme da odvede u smrt još ljudi; oni su njegova odgovornost, i situacija je kritična. Još zureći u momka koji je rizikovao život u potrazi za oružjem, spremio se da izda naređenje za predaju, ali u tom času su se Paolov i njegov pogled susreli i mladić mu se bojažljivo osmehnuo.

– Sledbenici pobeđuju! – uzviknu Arnau i pohita do jednih vrata na kuli da pomogne svojim ljudima.

– Sveti Đorđe!

– Sledbenici pobeđuju!

– Za Aragon!

– Za kralja Alfonsa!

Sopstvena graja ih je onemogućila da čuju isti taj aragonski ratni poklič koji je već gromoglasno odzvanjao unutar grada Napulja. Sveti Đenaro je pao. Građani Napulja, kojima su se smučili rat i opsada, nisu pružali nikakav otpor. Anžujci su bežali a kralj Rene Anžujski se ušančio u tvrđavi zajedno s ostacima svoje vojske.

Aragonci su opustošili Napulj. Nizali su se krađe i silovanja žena. Ratni plen grada željenog dvadeset godina nudio se u izobilju. Za to vreme Arnau je zadržavao suze u podnožju kule pri pogledu

na silne Aragonce izginule u tom poduhvatu. Neki od tih vojnika pripadali su njegovoj trupi, koju je on plaćao dajući doprinos Alfonsovoj vojsci; poznavao ih je, borio se s njima godinama, bili su to hrabri i verni ljudi, setio se stegnuto grrla. Naredio je nekolicini vojnika da uklone leševe kako bi dobili hrišćanski ukop i primio kivne poglede.

Namrštio se.

– Zar mislite da će Njegovo veličanstvo dozvoliti poharu Napulja? – ukori ih, svestan da je neraspoloženje koje su pokazivali plod kašnjenja koje im nameće.

I tako je i bilo, naređenje je nedugo zatim stiglo preko trubača koji su prolazili gradom i objavljivali ga izvikujući: Alfonso Aragonski zabranjuje pljačku Napulja i naređuje povraćaj imovine ukradene građanima. Od Arnaua, kao i od ostalih zapovednika, zatraženo je da nadzire izvršenje naredbe.

– Hajdemo – naredi svojim ljudima.

– Gospodine grofe... – pokuša da ga zaustavi jedan od paževa koji su mu hitali u susret iza aragonske vojske. – Trebalo bi da vas pregleda ranar – posavetova. – Ranjeni ste.

Paževi su maločas skinuli s njega oklop težak dvadeset sedam kilograma. Zaista, bio je ranjen. Vrh anžuskog koplja mu je prodro u pazuh, gde se oklop spajao kako bi omogućio pokretljivost ruke, ali pored žičane mreže koja je prekrivala taj deo tela i debelog pamučnog dubleta ispod nje, oružje mu je nanelo malu povredu. Iskustvo je govorilo Arnauu da je ova rana sitna, iako je krv obilno natapala dublet.

– Ogrobotina – smirio je mladića osmehujući se.

Njegov konjušar, koji je stigao s paževima, primakao mu je Hodočasnika, jednog od Arnauovih omiljenih konja, iz Napulja, moćnog, krupnog, snažnih nogu, tako blistavog alata da je na suncu te sredozemne zemlje dostizao skerletnu boju. Međutim, sada, s bojnomo opremom na sebi, nije bleskala njegova dlaka nego povodac, vratni oklop, kitnjasti prekrivač i bilav, štitnici za bokove i sapi, sve od dobro uglaćanog čelika, uključujući i sedlo,

koji su gotovo u potpunosti prekrivali ata. Arnau uzjaha i zađe u grad razoren godinama rata i opsade.

Galama je preplavljivala ulice i zgrade. Aragonski vojnici su i dalje pljačkali uprkos naređenjima oficira, koji su oduzimali sve što su pronalazili kod njih. Aragonski trubači su svuda objavljivali monarhove zapovesti, a građani, obodreni kraljevim oprostom, žalili su se na otimačinu i čak su se usuđivali da se suprotstave silom. Arnau uzdahnu. Alfonso je plemenit i velikodušan kralj, ali vojnici imaju pravo na plen; Napulj se nije predao, njegovi stanovnici su podneli opsadu a za osvajanje grada je bilo nužno da poginu mnogi njegovi ljudi. Maločas je to pretrpeo. Mimoišao se s nekoliko vojnika koji su trčali natovareni stvarima i zaustavili se uplašeni pred njim. Svi su poznavali Arnaua Estanjola, grofa od Navarklesa, generala aragonske vojske.

– Znajte da je kralj naredio da prestanu pljačke – obavesti ih jednoličnim glasom. – Vratite tu imovinu zakonitim vlasnicima – zapreti im ne zaustavljajući Hodočasnika.

Prvi put su mu paževi i vojnici dojavili da ga pljačkaši ne slušaju i da beže čim ih on ostavi za sobom. Arnau slegnu ramenima. Nadalje su svi koračali ćutke iza svog zapovednika; Paolo, poslednji od njih, nekoliko koraka iza, ne usuđujući se da bude deo grofove trupe.

Hod ulicama je doveo povorku do okoline zamka Kapuano. Tamo je bila manja vrema; anžusko utvrđenje se još opiralo opsadi Aragonaca; ratno stanje je i dalje trajalo. Arnau zatraži da pred njega pristupi zapovednik tih snaga.

– Ne – odgovori komandujući vitez, Italijan koga je kralj nagradio baronijom, saslušavši Arnauovu ponudu – nema potrebe da nam pomažete, grofe. Svima je poznat vaš junački doprinos u osvajanju Napulja i da će se ovi Francuzi uskoro predati. Odmorite se. Uživajte u pobedi – preporuča mu uz iskren osmeh i pognu glavu u pozdravu punom poštovanja.

Arnau i njegovi su krenuli dalje u blizini Dekumanus Mađorea, jedne od tri drevne ulice koja je još od starogrčkog doba presećala

grad s istoka na zapad. Zbog opsade zamka Kapuano u četvrti je donekle vladao mir i svega nekoliko vojnika se usudilo da prođe tuda rizikujući da budu opet pozvani u zonu sukoba. Kretali su se područjem seđa* Kapuano, jednog od šest seđa, četvrti ili okruga na koje je bio podeljen Napulj. Uz žagor povika i pobedničkih pesama koji su ispunjavali prostor, Arnau je prolazio gradom čije osvajanje im je donelo ogroman napor i nedaće. Nije posmatrao ništa konkretno, prosto-naprosto je mirisao grad, osluškivao ga, uživao u toplom, kužnom vetru koji je duvao sokacima i milovao mu lice, voljan da oseti Napulj, da ga upozna kao da je lepa žena koju je prvi put zaveo. Od godina rata otežali su mu udovi. Rat nije završen; još mnogo plemića i neprijatelja treba pobediti... ili ubediti, ali s Napuljem se bliži konačna pobeda u sukobu za najveće kraljevstvo u Italiji. U Alfonsove posede se već ubraja Sicilija, a s osvajanjem Napulja biće smatran jednim od najmoćnijih italijanskih poglavara. Španija je daleko, a nevolje s Kastiljom ili s posedima na poluostrvu, to jest Aragonom, Valensijom i prvenstveno Katalonijom, čile pošto se preplavi Sredozemno more. Balkan je postao Alfonsov novi cilj: želi da vlada Jonskim morem, s obe strane njegovih obala.

Dok je bio zaokupljen takvim mislima, Hodočasnik se propeo.

– Šta...! – povika Arnau iznenađeno, pomerajući se u sedlu, i samo što nije pao na zemlju.

Uspeo je da povрати ravnotežu i kontrolu nad konjem i ugledao dvojicu aragonskih vojnika koji su se ukipili pred njim. Bili su istrčali iz jedne zgrade u trenutku kad je on prolazio tuda.

– Kralj je naredio da pljačka prestane – upozori ih opazivši da nose podebele džakove. – Takođe je naredio da se vrati... – Izbegao je da kaže „ukradero“. Ne kradu. To je ratni zakon. – Da se vrati uzeto.

Jedan vojnik, stariji, snažan i bradat, slegnu ramenima.

– Nema nikoga kome bismo to vratili, Vaše gospodstvo. Niko ne živi u ovoj palati. Napuštena je. Ako učinimo to što tražite, doći će drugi... – dodao je neraspoloženog izraza lica.

* Ital.: *seggio*, od latinskog *sedile*, naziv za okrug u srednjovekovnom Napulju, kao i za gradsko veće koje njime upravlja. (Prim. prev.)

Arnau prvi put obrati pažnju na zgradu. Bila je to napuljska palata slična zdanjima u Gaeti ili u drugim mestima kojima su prethodno vladali Anžujci: zid od klesanog kamena se prostirao duž uličice s jednostavnim pravougaonim prozorima, postavljenim u prizemlju i na dva sprata, s okvirima sa rebrima i prefinjenim vencem na vrhu svakog od njih. Ulazna kapija je bila velika, mada i relativno obična: segmentirani luk, ne kao katalonski, prelomljen, preterano ukrašen, nego u polukružnici, sve uokvireno običnom pravougaonom konzolom. Okviri su bili isti kao na prozorima, ali mnogo deblji.

Arnau osmotri unutrašnje dvorište koje se pružalo iza kapije: nije se dešavalo ništa.

– Gde smo? – upita ne obraćajući se nikome posebno.

Niko od njegovih ljudi nije umeo da odgovori.

– U Viko Domeniju – začu otpozadi, tamo gde je stajao Paolo. Arnau se okrenu, odmeri momka i pokretom brade ga podstaknu da nastavi. – Ovo je palata Frančeska Domenija...

– Domeni – promrmlja katalonski grof pogleda uprtog u niz cvetova ljiljana isklesanih na gornjem delu konzole. Iznad nje se isticao veliki heraldički grb u kamenu s rešetkom na jednoj četvrtini. Taj amblem mu je bio savršeno dobro poznat, progonio ga je već godinama. Bio je to jedan od amblema od kojih se sastojao grb Anžujaca. – Uđimo – naredi razmišljajući o tom Domeniju sa čijim se ljudima sukobio u brojnim prilikama.

Ušli su na kapiju. Hodočasnikova kopita su mirno odzvanjala po popločanom tlu u dvorištu zgrade, mestu prostranom i nepravilnom zbog građevina koje su, s vremenom, pomalo zbrkano sazidane uz ono što je nesumnjivo bila glavna zgrada. Tamo je kameno stepenište vodilo na prvi sprat, za gospodu. Kao što je bilo uobičajeno kod napuljskih palata, stepenište je bilo uklopljeno u samo zdanje, tako da nije bilo otvoreno, suprotno od palata u Barseloni. Tako je bilo u Arnauovoj palati u Ulici Market, gde je počinjalo u dvorištu preko lođe, natkrovljene spoljašnje galerije s lukovima na stubovima, otvorene s dve strane, koja je vodila do stepeništa koje se penjalo kroz unutrašnjost zgrade. Zidovi i prozori koji su gledali na dvorište bili su jednostavni kao i spoljašnji.

Dok su ljudi još stajali iza njega, Arnau je pažljivo zagledao: zgrada je bila velika i prostrana. Zažalio je što nema ukrasa i stubova koji su umnogome krasili građevine u njegovoj rodnoj zemlji, ali zaključio je da je ta palata dovoljna za njega, njegovu porodicu, služinčad i njegove ljude. Kralj Alfonso će oprostiti napolitanskim plemićima, znao je, razgovarali su o tome: Aragoncima je potrebna podrška feudalne vlastele koja kontroliše najveći deo zemljišta i mesta u Napuljskoj kraljevini, ali taj Domeni je blizak Reneu, Francuzu, i ostaće s njim, ni u kom slučaju neće moći da ostane u gradu.

Sjahao je jednim skokom. Bolan probod ga je podsetio na ranu na pazuhu, ali izbegao je da pokaže bol ili slabost.

– Ostajemo ovde – objavi. – Hodočasniku je potreban odmor. Skinite mu ormu. Klaudio – obrati se jednom sluzi pošto je predao ata ljudima – idi u Gaetu, dovedi moju porodicu i donesi moje stvari. Želim da straža bude stalno kod kapije – naredi kad se već zaputio da pregleda odaje palate. – Oh! – Najednom se zaustavi. – Nađite klesara i neka još danas razvali grb Domenijevih i sve francuske cvetove... i sve što pronade u kamenu a što bi veličalo neprijatelje Aragona – dodade. – Takođe pripremite nekoliko dana lova. Obavestite lovce da sve urede.

Dok se peo kamenim stepenicama, pomislio je na lov. Kralj će zacelo žarko želeći da se oproba u njemu; nije prestao da upražnjava tu veštinu ni u najkritičnijoj ratnoj epizodi i zato će sad, nakon pobeđe, ubrzo zahtevati njegovo prisustvo. Možda već pita za njega, i nasmeši se na tu pomisao. Alfonso je strastven ljubitelj lova, kao i Arnau, koji, osim što je vojskovođa, vrši dužnost nadglednika lova. Grof od Navarklesa je bio zadovoljan tim zanimanjem koje mu je omogućavalo da se udalji od dvorskih obaveza, od ispunjavanja dužnosti prema kralju u njegovim svakodnevnim potrebama, misa i mrske administracije, do muzičkih večeri, čitanja ili filozofskih rasprava koje je Alfonso naročito podsticao. Dok su ostali plesali, pevali, recitovali ljubavne pesme ili se predavali uživanju ne prestajući da spletkare i prave svakojake smicalice kako bi napredovali na dvoru, on je uživao goneći divlje svinje

i srndaće po planini, mahnito galopirajući na Hodočasniku za psima koji su otkrivali lovinu i saterivali je u stupicu.

Prošetao je odajama palate. Bez sumnje, Frančesko Domeni nije imao vremena da se postara za svoje stvari. Nered je pokazivao da je, osim nekoliko aragonskih vojnika u potrazi za plenom, poput onih s kojima se susreo, sam Domeni zasigurno navrat-nanos odneo jedino nakit i najvrednije predmete. Ostatak – nameštaj, gobleni, odeća i knjige, servisi za ručavanje i čaše, uključujući i vino – i dalje je bio u kući, čiji zadnji deo se otvarao ka negovanom vrtu. U pitanju je bio *hortus conclusus*,* samo za najbliže kao u samostanima, čitav zatvoren visokim zidovima, sa fontanama, popločanim stazama i senicama, oaza blistavog zelenila s mnogo kiseonika, u gradu zamršenih ulica i šarolikih građevina. Arnau je dosta dugo uživao u pogledu s jednog balkona, zamenjujući rezak miris rata miomirisom voćki i aromatičnog bilja koje su Napolitanci gajili u svojim vrtovima. Načas je zaboravio na krv. „Da“, pomisli, „Sofiji i deci će biti dobro u ovoj palati.“

* Lat.: Zatvoreni vrt (Prim. prev.)

2

Napulj, 26. februar 1443. godine

Arnau se osećao nelagodno u gizdavoj odeždi, ali Sofija je kod toga bila istrajna.

– U kraljevom trijumfalnom ulasku u Napulj treba da se istakneš kao glavni među njegovim baronima, a ti to i jesi. Zahtevaj svoje mesto! – posavetovala ga je, ubeđena da namerno udaljavanje od dvora može naškoditi Arnauu. – Važna je slika koju plemić prikazuje ostalima. Kralj to dobro zna.

To je bilo tačno. Alfonso je raskoši i proslavama na kojima se pojavljivao kao bog umeo da privuče divljenje, poštovanje pa čak i strah svojih podanika. Tog dana neće biti drugačije. Nekoliko meseci posle osvajanja kralj će trijumfalno ući u Napulj, a mnoštvo ljudi okupljenih na ulicama sprečavalo je Hodočasnika da se kreće. Arnau je zlovoljno jahao u sedlu zbog dugačke svečane odežde od baršuna oker boje na sebi, s koje su visili lančići pa i poneki praporac. Otvorena, široka halja mu je slobodno padala niz bokove i uplitala se u uzengije, primoravajući ga da neprestano maše nogama kako bi oslobodio stopala. Ispod te luksuzne tunike na sebi je imao crne čakšire i crni dublet, izvezene zlatnom srmom i ukrašene niskom bisera. Sofija je pokušala da mu ispuni dublet

pamukom na ramenima kako bi izgledao upečatljivo, ali ovoga puta grof je kategorično odbio:

– Nije mi potrebno da se prsim.

– Svi to rade – požali se ona.

– Kako ti to znaš, ženo? – đipi Arnau. – Da nisi možda prisutna kad se svlače?

– Nemoj grešiti – branila se Sofija. – Vas muškarce zaslepljuju ponos i oholost, ali mi žene dobro znamo šta nosite ispod odeće i nema potrebe da vas vidimo bez nje. – U tom trenutku je drsko pogledala Arnauovo međunožje i zaključila: – Tu ti nije potrebna popuna.

– Ni tu ni igde drugde!

Sofija se vragolasto nasmešila i prišla mu, zavodljiva, čvrstih grudi, prenoseći otkucaje svog srca, sad ubrzane. Bila je lepa. Raskošnih oblina. Čulna.

Arnau ju je odbio, donekle sa žaljenjem.

– Neću stići na vreme... A imam da obavim još toga – izvini se.

Klaudio i još jedan sluga u njegovoj pratnji razmakli su ljude vikom i udarcima da bi Arnau mogao da prođe. Kasnio je, ali nije mogao da odloži obavezu. Kralj će ga pitati, sasvim sigurno. Alfonso može da bude zauzet najžešćim ratnim okršajem, ali ipak će se raspitivati za sudbinu svog dragog lovačkog psa. Životinja je nestala jednog od poslednjih dana u Astroniju, ogromnom krateru u blizini Napulja za koji je suveren lično naredio da opet bude naseljen divljim veprovima, jelenima i srndaćima. Pas se nije vratio u lovački dom i kralj je, strahovito zabrinut, naredio i platio dukat i u žitu da se drže mise pred Svetim Antonijem, kao molbu da zaštitnik životinja izvede čudo i pas se pojavi živ i zdrav.

Arnau je morao da ode na tu misu, kao i na prethodne, i da se moli zajedno s nekolicinom sveštenika da psu bude dobro. Zbog toga je kasnio, ali kralj je tri dana bio izolovan u jednom samostanu na periferiji grada u obredu koji je zahtevao pročišćavanje krvi pobeđenih neprijatelja pre proslave trijumfa, i za to vreme nije bio ni u kakvoj vezi s Arnauom, i stoga je ovaj bio uveren da će ga pitati za životinju i, pre svega, da li su mise i molitve delotvorne. Nadglednik lova je mislio da je pas skončao tako što ga je napalo

krdo divljih veprova. Takođe je podozrevao da suveren misli isto što i on, ali Arnau mu to ne bi rekao a kralj ne bi priznao, bar dok se zaziva božja pomoć.

Teško se kretao kroz masu koja se već predala monarhu Aragona i čekala ga kličući i radosno na ulicama. Rene Anžijski se naposletku predao, i nedugo zatim se ukrcao na brodove Đenovljana kako bi napustio Napulj zajedno sa svojim odanim poklonicima, među njima i s Frančeskom Domenijem, u čijoj palati je i dalje stanovao Arnau sa svojom porodicom i ljudima, iako sad kao vlasnik zbog kraljeve zahvalnosti i darežljivosti. Tih meseci je aragonska vojska, s Arnauom i sa samim monarhom na čelu, nastavila svoj ratni pohod van grada, najpre u Abrucu a zatim u Apuliji, gde je potukla trupe Frančeska Sforce, i trebalo je da ta pobeda donese mir celoj kraljevini.

Alfonso je čekao ulogoren u istočnom delu grada, u pristaništu, sučelice kapiji Merkato, mestu na kome je srušen dobar deo zidine kako bi suveren i njegova svita prošli tuda u znak javnog i očiglednog priznanja da je takva odbrana suvišna pred moći što izvire iz monarha, pozvanog, od tog trenutka, da lično brani Napulj i Napolitance. Arnau je stigao upravo kad je ceremonija otpočinjala: kralj je sedeo na počasnom sedištu ukrašenom svilenim gajtanima izvezenim zlatom, bio je okružen dvoranima, plemićima, vojnim zapovednicima i uglednicima koji su stajali obrazujući veliki krug oko njega. Svila, uglačano oružje i odežde blistali su na tom zimskom suncu koje je grejalo vazduh inače hladan i vetrovit. Grof je znao da se u toj izuzetnoj prilici Alfonso sprema da nagradi titulama i imanjima ljude koji su vojevali s njim i bili mu verni tokom dugog sukoba. I sam Arnau je trebalo da dobije markizat Svete Agate, plodnu zemlju u blizini grada.

Žurno je sjahao, predao konja momku koji se majao tuda i bio primoran da čuti pošto je kancelar već otpočeo govor. Bolelo ga je što nije tamo, na nogama, uspravan i uzносит kraj Alfonsa, kao njegov rođak, jedan od njegovih miljenika, uvek povlašćen, umesto što stoji među ostalim baronima i njihovim pratiocima, ali dostojanstvenost događaja ga je navodila da se ne pomera i ne

prekida čaroliju. U tom trenutku, a to je bila prva mera, kancelar je davao nagradu Orsolini i Paolu. Dečko je još uvek išao bosonog, premda čist i u beloj košulji koja mu je prekrivala čakšire, pošto mu je dopirala do kolena, a za tu odeću je u velikoj meri bila zaslužna Sofija budući da je momak revnosno dolazio u palatu Domeni, sad s imenom Estanjol.

Majka se smeškala. Smeškao se i sin, usred kruga koji je pritiscao bogatstvom i počastima onih koji su ga tvorili, na kolenima pred kraljem, krišom je zirkao u raskoš što ga je okruživala. Orsolini je, kako je objavio senešal, vraćena peć za hleb koju su joj Anžujci oduzeli; majka i sin dobijaju napuljsko građansko pravo, sa slobodama i izuzecima koje to podrazumeva, i oboma se daje dozvola za izvoz slobodan od poreza i trošarina i izuzet od carina u celoj kraljevini, uključujući i vlastelinske posede, za pet tovara pšenice, gotovo hiljadu i petsto kila.

– Dobro ste i verno služili svom kralju – oglasi se Alfonso pošto je njegov glasnogovornik završio.

Paolo je krenuo da ustane nakon što im je monarh odao priznanje, ali pre nego što je stigao, Orsolina ga je povukla za košulju i naterala da opet klekne. Čuo se simpatičan smeh među prisutnima pošto je majka vukla momka dok nije poljubio kraljeve svilene cipele, nakon čega su brže-bolje prošli kroz redove plemića.

Posle pekarke i njenog sina, otpočela je raspodela titula i imanja zaplenjenih od nekoliko sledbenika Anžujaca pošto je kralj većini, velikodušnim potezom, oprostio kaznu i potvrdio im najveći deo počasti, imanja i poseda. Naposljetku su samo milosti dodeljene tokom vladavine Renea Anžuskog u potpunosti obesnažene. Plemići su jedan za drugim prozivani da stanu pred Alfonsa. Bernard Gaspar je imenovan za markiza od Peskare; Nikola Kantelmo za vojvodu od Sore; Frančesko Pandone za grofa od Venaфра...

Plemići kojima je ukazana počast izlazili su u središte kruga, klečali pred kraljem, dobijali od njega priznanja i zaklinjali se na vernost i pokornost *ore et manibus*,* priznajući da poseduju

* Lat.: rečima i delom (doslovno „ustima i rukama“). (Prim. prev.)

imanja u ime svog gospodara. Arnau je bežao od takvih ceremonija. Pokraj suverena, kao što je obično stajao kad nije imao drugog izbora nego da prisustvuje, mogao je samo da zamisli zajedljive primedbe i jetke kritike mnogih dvorana, poput onih što ih je sad slušao, pomešan s njima: „Kad bi kralj znao kakve grozote taj izgovara o njemu...“, „Ovaj ne zasluži ni titulu glavnog svinjara u kraljevini“, „Jednog dana Alfonso će se pokajati što mu je dao toliko vlasti, ovaj će se pobuniti protiv njega...“ U više navrata Arnau se obazreo oko sebe nastojeći da otkrije drznika, ali bezuspešno. Opazio je da se ljudi oko njega čuškaju laktovima u znak uzbune i video da učutkuju jedni druge opominjući da je on tu i zahtevajući tišinu. Dok je stajao usred te zavidne i koristoljubive svetine, baršunasta svečana odežda mu je bila teža nego milanski bojni oklop i obuzeo ga je nespokoj. Dodela titula se nastavljala, i pre ili kasnije će začuti svoje ime. Iznenadan osećaj škakljanja se pridružio uznemirenosti. Prozivani su Katalonci.

– Alfonso de Kardona!

De Kardoni su dali grofoviju Redo.

– Gaspar Desturen!

„Gaspar Desturen!“ iznenadi se Arnau. Usplahirenost je smešta prešla u bes, što je bila promena iznenadna kao i kod mnogih pored njega, koji su se odmakli ono malo što su mogli, kao da žele da mu ostave prostora da eksplodira. Prepirke između Arnaua i Gaspara bile su dobro poznate.

– Kukavica – začu se šapat iza njega.

– Verolomnik! – dobaci neko drugi.

„Jeste, bez sumnje!“ pomisli Arnau. „Čovek bez časti.“ Video je kad je izašao u krug, sav vižljast: glava, trup i noge. I zadrhtao je. Njegov polubrat. Jedva da je navršio nekoliko godina života kad je njegova maćeha Marta Desturen pokušala da ga ubije kako bi taj bednik dobio nasledstvo njegovog oca Bernata Estanjola, koji je izgubio život od ruke Gasparovog dede Galserana Desturena i njegovih pristaša. Ali Destureni nisu ostvarili svoje izopačene namere i Gasparov život, umesto da bude povezan sa čašću i plemstvom, usmeren je na trgovinu, novac, poroke i zlobu. Otišao

je tako daleko da se odrekao prezimena Estanjol, gonjen mržnjom koju je osećao prema očevoj porodici.

Gaspar je doputovao u Napulj da bi tu branio trgovačke interese svog rođaka Narsisa, naslednika poslova i bogatstva Desturenâ. Kako bi zadobio kraljevu milost, učestvovao je u finansiranju ratnog pohoda i dao trupe Alfonsovoj vojsci, dopuštajući sebi da ih predvodi uprkos tome što nije imao nikakvog vojnog iskustva i instinkta. Kralj ga je imenovao vitezom zajedno s mnogima drugima, postupkom neuobičajenim ali dozvoljenim prema pravilima viteštva, kojim je, jednim te istim činom, ta titula svima njima dodeljena. Mnogi dobri vojnici su izginuli u boju zbog oholosti i nesposobnosti tog čoveka koji se igrao rata. Svestan njegovog doprinosa Alfonsovim interesima, Arnau je izbegavao polubrata, mada je znao za Gasparove napore da okalja njegov ugled i čak da naškodi njegovoj imovini.

Sad je mir dopuštao da se onaj ko je podmuklo bežao s bojnog polja bahato približava kralju. Svi Arnauovi mišići su se napeli, vratna vena je nabrekla a lice mu se zajapurilo.

– Izdajnik – opet začu kako neko mrmlja iza njega. Jeste, bez sumnje, Gaspar je izdajnik i...

– Kukavice! Otpadniče! Ološu!

Najednom se Arnau obreo sam, izložen pogledima svih. Ljudi su se još više odmakli od njega. Shvatio je da je, uma pomućenog besom, doviknuo te uvrede. Alfonso je i dalje sedeo, a Gaspar stajao pred njim. Baroni, uglednici i žene su se skamenili, umirili, pozorni. Čuo se poneki žamor, poneki kašalj, kako neko dete trčkara, ali čak i morski vetar što je duvao iz zaliva kao da se zaustavio. Tajac. Arnau duboko udahnu, uspravi se i namesti tuniku na ramenima. Istog časa je prestala da mu bude teška.

– Jeste, kukavice! – dreknu upirući rukom u Gaspara. – Ni Aragon ni Napulj ne zaslužuju plemića koji dopušta da njegovi ljudi izginu. Ovaj... – Zavitla rukom ka Gasparu koji je stajao bezizražajno, kadar da podnese svaku uvredu pre nego da se potuče i stavi na kocku obećano odlikovanje. – Ovaj... seljak izbegava bitku. Svi to znate! – izjavi prelazeći pogledom preko prisutnih.

Ako je neko i podržao njegove reči, to je moralo biti pozadi, možda šapatom, jer javno, naočigled kralja, nije došlo ni do kakvog znaka pomoći. Alfonso, sa svoje strane, kao da nije bio voljan da prekine grofa od Navarklesa. Možda je čak i uživao u sukobu. To što je Arnau pogrešno protumačio kao određeno saučesništvo samo ga je podbilo.

– Ovo kopile ne zanima slava Napulja, Aragona i našeg kralja; njega zanima jedino novac, njegovi poslovi. Bio bi kadar da proda svoju čast, a i našu! Kralj ne sme...

Alfonso ga je dotle pustio da govori:

– Kralj sme da učini sve što poželi... i što mu Bog dopusti! – uzviknu. – Na kolena – naredi.

– Ne... – hteo je da se raspravlja Arnau.

– Na kolena! – Monarh žustro ustade, prekidajući odgovor grofa od Navarklesa.

Napetost se mogla opipati tih svega nekoliko sekundi dok je Arnau stajao uspravno, gotovo izazivački, pred kraljem. Zatim je poslušao i spustio koleno na zemlju. Smešno zvečanje privezaka na njegovoj odeždi kad se spustio na tlo odjeknulo je među prisutnima poput poruge.

Stisnute vilice, znajući da ga posmatraju i kritikuju, Arnau je prisustvovao dok je Alfonso davao Gasparu titulu grofa od Akumolija, mesta u Abrucu, oblasti gde je on lično vojevao pre nekoliko meseci. Tamo nije bilo Desturena, koji je, međutim, ustao kao novi grof tog mesta i, okrenut leđima pozlaćenom svečanom sedištu, uputio podrugljiv osmeh Arnauu i pokušao da ga uvredi okrznuvši ga u prolazu, lagano ga udarajući po licu resom svilene tunike koju je nosio. Arnau poskoči, ruka je već izvukla mač iz korica. Nekoliko vojnika je opkolilo suverena, koji je ustao, i zaštitilo ga kopljima; drugi su potrčali prema Arnauu. Uzvici i naređenja su se nizali jedni za drugima.

– Ne u prisustvu kralja!

Nekoliko plemića je takođe isukalo mačeve. Ljudi su se razmiicali, a Arnau, zaslepljen kao da je u pitanju borba na život i smrt, pritisnu mačem polubratov vrat. To što je on raširio ruke u znak

pokornosti, pokazujući da nije naoružan, zbunilo je Arnaua, i odmakao je oružje.

- Nije vredno truda, grofe – posavetova ga neko.
- Ostavite ga!
- Ako nastavite, kralj vam nikad neće oprostiti uvredu.
- Ovo je proslava njegove pobeđe. Nemojte je još više kvariti. Arnau stavi mač u korice.

– Glupače – ču kako izgovara Gaspar, glasom koji je samo on mogao da čuje.

Taj podmukli stvor ga je pobedio na polju na kome on nije navikao da se bori. Zaputio se prema Alfonsu. Nego šta nego je glupak, grdio je sebe pri svakom koraku. Dok je hodao a činilo mu se da tome nema kraja, pogled mu se susreo sa pogledom Sofije i njihove dece: Marine, Filipa i Lorenca. Ona je posmatrala njegov hod skupljenih očiju, namrštena; deca... Da li to Filipo plače? Dao je znak sinu da se suzdrži, ali od suza koje je ugledao na njegovim obrazima zapeklo ga je srce. I s tom opekotinom, povređen, kleknuo je pred Alfonsa i pognuo glavu. Dvorani i uglednici su se vratili na svoja mesta; kraljeva garda je smanjila nadzor. Kralj, još uvek na nogama, ozbiljan, bezizražajnog lica, čeličnog pogleda koji je Arnau odlično poznavao s bojnog polja, nije se udostojio da mu se obrati i ustupio je senešalu odgovornost da naloži grofu od Navarklesa da napusti to mesto. I još se nije udaljio kad je prozvan sledeći vitez. Ceremonija je morala da se nastavi jer je narod, iza zidina, sve silovitije i žurnije tražio prisustvo suverena.

- Zar ne znaš da Gaspar finansira kraljeve kampanje?

To ga je Sofija korila. Deca, koja su već zaboravila očevo poniženje u vrtlogu osećanja koja su se smenjivala, trčala su među ljudima koji su prisustvovali veličanstvenom pobedonosnom ulasku u grad Alfonsa Aragonskog, kralja Napulja, koji je sedeo u pozlaćenim kočijama što ih je vuklo pet snežnobelih konja, opremljenih svilenim tkaninama i zlatom. Ispred njega su išli trube, frule, doboši pa čak i kastanjete, koji su svirali i pratili pesme i plesove što su se smenjivali celog dana. Desno i levo od kočije, dvadeset odabranih vitezova među kojima je trebalo da

bude i Arnau, koji je, međutim, koračajući sada u pratnji, zajedno s ostalim plemićima, uglednicima i rođacima, slušao Sofijine reči.

Bio mu je savršeno dobro poznat Gasparov povlašćeni položaj zbog kraljevskih finansija.

– Kralj mora da plati vojnicima – ponovila je Sofija, koja je, kao i kod svega što se odnosilo na dvor, znala više od njega. – Na proleće će stići izaslanstvo s tkaninama iz Barselone, a taj posao vode Gaspar i njegova porodica u grofovskom gradu.

Alfonso je svojim ljudima plaćao u tkaninama. Kombinovao je platu u gotovom novcu pre svega sa suknima, iako je moglo biti i sa solju, pšenicom ili vinom, premda je u ovom slučaju izgledalo da će se opredeliti za tkanine kojima će ga snabdeti Destureni sasvim sigurno po umanjenoj ceni, možda na odloženo pod dobrim finansijskim uslovima zahvaljujući počasti koju je dobio Gaspar.

Taj monarh, uspravan na svom svečanom sedištu, koji je ulazio ponosito u Napulj otkrivene glave, bez krune koju je odbio i koju je trebalo da mu stavi papa, njegov neprijatelj, nastojeći da time pokaže ostalim italijanskim kneževima da se ne pokorava ničijoj vlasti, pa ni Hristovog vikara, zapravo je zavisio od zajmodavaca i trgovaca poput Desturenâ, a pre svega, od plemića kojima je oprostio i zadržao ih na njihovim imanjima. Od hiljadu i petsto gradova od kojih se sastojala Napuljska kraljevina, Alfonso ih je posedovao manje od sto pedeset; ostatak je bio razdeljen na oko sto zemljoposjednika, na čelu s knezom od Taranta, gospodarom čak tri stotine mesta, praktično cele štikle Italije.

Alfonso se kretao ispod palijuma* koji su držali odabrani uglednici. U rukama je nosio skiptar i kuglu koja je predstavljala svet. Pod nogama, gazeći po njemu kao simbol pobede, palijum koji je svojevremeno nosio Rene na ulasku u grad. Ispred je nošen prikaz amblema koji je odabrao monarh: stolica koju presecaju plameni jezici, takozvana *siti perillós*,** ona s okruglog stola kralja

* Lat.: *pallium*, bela vunena traka ukrašena crnim krstovima, koju su nosili najviši crkveni velikodostojnici. (Prim. prev.)

** Kat.: opasno počasno sedište. (Prim. prev.)

Artura koje je, po rečima čarobnjaka Merlina, bio dostojan jedino vitez najčistijeg srca. Bilo je to sedište rezervisano za čednog, hrabrog i pobožnog ratnika, koga je Bog odabrao da pronade Sveti gral. Tako je sebe doživljavao Alfonso I Napuljski, jedini čovek kadar da sedne između plamenih jezika prazne stolice s Arturovog stola.

Klicanje i pljeskanje rulje dok je povorka prolazila ulicama još razrušenim zbog rata i opsade, mada zastrtim laticama cveća i ovenčanim na brzinu sklepanim trijumfalnim lukovima i cvećem koje je padalo u stepenastom slapu s balkona i prozora, ućutkali su Sofijine reči. Međutim, ona se potrudila da je on čuje uprkos svetini i povisila je glas:

– Nije trebalo da...

– Ućuti, Sofija – zatraži Arnau.

Ne, nije trebalo da napravi tu nespretnu grešku, ali nije hteo da prizna. Nikad nije trebalo da se sukobi s monarhom. Nisu bitni Gaspar, tkanine, novac ni počasti. Alfonso je njegov kralj. Arnau je u stanju da umre za njega. Ako se nije raspravljao kad mu je naređivao da izloži riziku život kako bi zauzeo neki položaj ili oslobodio neko mesto, radi čega preispitivati kraljeve odluke u dvorskim pitanjima?

No Sofija nije skrivala nezadovoljstvo dok su, na Trgu Merkato, četiri stotine mladića odevenih u boje Aragona bacali cvetne latice plešući oko dve fontane iz kojih su izvirali bistra voda, belo vino i crno vino.

– Nisi dobio markizat! – uzviknu ona.

Morala je da ga izgrdi zbog toga. I uz treštanje muzike, pesama, plesova i aplauza, trojica ili četvorica oko njih čuli su Sofijinu žalbu. Svi, bez izuzetka, skrenuli su pogled pretvarajući se da je nisu čuli, kako se ne bi suočili s grofom od Navarklesa, čiji pogled se ipak susreo s njenim, hladnim, čeličnim.

– Dosta, ženo! – grubo ju je ukorio, ali se suzdržao i nije nastavio dalje, jer u takvim situacijama sećanje na Đovanija bi ućutkalo Arnauove reakcije; Sicilijanac je oživljavao u njegovom naručju, na samrtni, a Arnau je obnavljao svoju zakletvu ćutanja.

Sofija, sedam godina starija od njega – dvadeset šest naspram trideset tri – ponekad je isticala tu razliku u godinama kako bi mu pokazala da ima više iskustva u svetovnim poslovima, a Arnau je morao da prizna u nekoliko prilika da ona govori razborito. Sofija je bila žena najvernijeg i najodanijeg druga po oružju koga je Arnau imao u dugačkom ratu: Đovaniya di Fortija, Sicilijanca kome je kralj dodelio napolitansku titulu barona od Kastelpeltroza. Obojica su se borila rame uz rame, zajedno su pobeđivani i pobeđivali su, spasavajući jedan drugome život dok nisu postali mnogo više od prijatelja ili ratnih sadrugova; braća. Đovani je izdahnuo u Arnauovom naručju, kad mu je strela probila grlo. U samrtnim mukama, dok mu je krv izbijala na usta, naveo je Arnaua da se zakune da će se postarati za njegovu ženu Sofiju i ćerku Marinu, da će brinuti o njima i štititi ih. Arnau se zakleo. Kralj, koji je stajao kraj njih, i nije mogao da sakrije osećanja gledajući smrt tako hrabrog ratnika, bio je svedok preuzete obaveze.

A isti taj kralj je maločas opozvao svoje obećanje o plemićkoj tituli i imanjima koje je trebalo da mu dâ. Posle čarke s Gasparom i nakon što je izbačen sa ceremonije, Arnau je očekivao da ga senešal pozove, nekoliko koraka iza svetine koja se tiskala oko monarha. Sofija je ostala pored njega, ozbiljna, ljutita; deca, na koju je pazila jedna sluškinja, gledala su neopazice oca i majku. Arnau je predosećao da ga neće prozvati, ali želeo je. I zasluživao je. To je značilo počast u zemlji osvojenoj nakon surovih godina ratovanja; italijanska plemićka titula koju će dodati katalonskim, koje je već posedovao. Približavanje Napolitancima preko plemstva, a i rente i pozamašni prihodi koje ne treba omalovažavati. Pomoć kralju u ratu, pokreti s ljudima, konjima i oružjem značili su visoke troškove. Tome je trebalo dodati palatu, poslugu, konje, srebro, svilu, brokat... Arnau je bio bogat, ali njegovi troškovi su bili u skladu s njegovim položajem i postajali su bunar bez dna. Bilo mu je jasno da Sofija želi taj markizat isto koliko i on ili i više; međutim, to joj ne daje pravo da ga podseća na to pred svima i da mu prkosi pogledom.

– Znaš šta? – izgovori ublažavajući ton uprkos svemu. – Kralj nije pitao za svog psa.

Sofija je načas porazmislila o tome, shvatila razočaranje svog muškarca i, kao i on, promenila ponašanje.

U tom trenutku, iza njih na tržnici, firentinska zajednica je izvodila konjičke igre i povorku alegorijskih kola: vrline, bogatstvo, pravda i car. Arnau i Sofija su ugledali svoju decu kako trče s još mnogo druge dece između kočija, zabavljaju se i smeju. Marina, trinaestogodišnja curica, posmatrala je svoju mlađu braću s osmehom na usnama; Filipo, stariji od njih dvojice, imao je svega pet godina, što je devojci davalo vlast nad njima veću i od vlasti sluškinje koja je pazila na njih. Posle Đovanijeve pogibije u boju, Sofiji i Arnauu je trebalo nekoliko godina da se oslobode osećaja krivice koji ih je vrebao čim bi on ili ona dozvolili da im u pogledu blesne pohota.

Kraj Marine, kao što je postajalo uobičajeno, stajao je Paolo. Uvek se pojavljivao neočekivano i iznenadno u palati, u dvorištu, u štalama ili u kuhinjama, iako je izbegavao odaje za gospodu, i lepo ga je dočekivao čak i Arnau, koji nije bio rad posetama, ali je dopuštao njegovo prisustvo setivši se kako ih je vodio u akveduktu i hrabrosti s kojom je rizikovao život puzeći između nogu Aragonaca kako bi pokupio strele i dao ih samostrelcima, izlažući se opasnosti da ga rani neprijateljska strela, bačen kamen ili anžujsko koplje.

Otkako su ušli u Napulj, ima tome već osam meseci, Paolo im je svake nedelje kao izraz poštovanja besplatno donosio pogaču. Orsolina je očigledno oskudevala u novcu, pošto pogača nije bila punjena ni mesom ni ribom, nego povrćem, glavnom hranom većeg dela stanovništva Napulja. Arnauov želudac se prevrnuo skoro isto onoliko kao kad mu je Marina pružila poslednje parče pogače prepune brokolija. Plemići nisu jeli povrće, ali devojka je s nadom čekala da njen otac zagriže poklon koji je doneo njen prijatelj. Zatim će sići u dvorište, obuzdavajući žurbu, da potvrdi pekaru koliko je pogača bila ukusna svima; a najviše Arnauu.

– Brine me što dopuštam neprikladno prijateljstvo – pomenuo je, s brokolijem još prilepljenim za nepce, u trenutku kad je Marina silazila niz stepenice.

– Ne preteruj! – usprotivi se Sofija. – Veoma su mladi.

– Možda bi trebalo da zabranimo ove posete.

– Ti si ga doveo u ovu kuću, Arnau. – Zinuo je da se pobuni, ali Sofija ga je prekinula kako bi stišala njegove strahove: – Držim ih na oku, Arnau. Uz to, Marina zna šta radi, lepo je vaspitana.

Tog dana, dana Alfonsovog trijumfa, Arnau je svratio pogled na mladog Paola; očigledno je zaljubljen u Marinu. „Ne“, pokušao je da ubedi sebe, „ne bi trebalo da postoje ikakve nevolje: čini se da momak zna gde mu je mesto.“ Pa ipak, lagana jeza mu je prostrujala niz leđa: Marina mu je najdraže dete. Paradoksalno, pomislio je. Ima dva sina sa Sofijom, ali najviše voli Marinu, obožava je, možda naprosto zato što je žensko dete, budući da mušku decu treba vaspitavati strogo i zahtevno; s njima nema mesta ljubavi. Ali možda i zato što su Filipo i Lorenzo odrasli u sreći, u okrilju kuće u Gaeti i sad palate u Napulju. Oduvek su veseli, bistri i nestašni mališani, i tako mali poštuju Arnaua, na šta je on ponosan. Marina se, za razliku od njih, skrhalo zbog očeve smrti, ne nalazeći utehu u majci, kojoj je gubitak Đovaniya nemilosrdno ranio dušu. Po povratku iz vojnih pohoda Arnau se susretao s poraženom porodicom, ophrvanom bolom i tugom, i zbog toga je kao jednu od svojih najvećih pobeda upamtio prvi nagoveštaj osmeha na Marininim usnama. Kasnije je usledilo još njih, nepovredivi dečji duh se borio da prati korake devojčice koja je svojom radošću doprinela i majčinom isceljenju. Arnau se osećao kao nužan deo tog teškog procesa iskupljenja. Ušavši na vrata svoje kuće, zaboravljao je koplja i mačeve; prao je sopstvenu i neprijateljsku krv kako bi se pojavio besprekorno čist pred Marinom, i menjao je ton glasa kojim se obraćao vojnicima kako bi ga prilagodio njenim osetljivim ušima. Mazio ju je brižljivo, dajući joj prostora, ne pokušavajući da zameni ratnog sadruga palog u boju. Vodio ju je na duge izlete na konju ili brodićem, stremeći ka obzorju da bi more u dubine odnelo uspomene koje su je mučile. Molio se tražeći da se Đovani zauzme kako bi mu Bog pomogao, i uspeo je u tome. Marina je njegova devojčica, njegov život, i neće dopustiti da je iko povredi. I tako, malo-pomalo, dok se njoj postepeno vraćao

osmeh na usne, i Sofiji se vratila želja za životom. Obema je bilo teško da pobjegnu od prisustva prijatelja i supruga koga su zazivale u trenucima potrebe i oplakivale u trenucima nostalgije, ali život je počeo da krči sebi put a bol i nesreća su morali da se suoče sa suncem koje je grejalo tela i blažilo duhove, s radošću dece koja su trčala i skakala na ulicama, sa ženom koja je pevala u susjednoj kući, s ribarima koji su veslali na neizmerno velikom moru, s vetrovima koji su šibali golu stenu na kojoj se uzdizao monumentalni zamak Gaeta i donosili im mirise pa i žamor udaljenih razgovora na stranim jezicima. Saživot je ublažio podozrivosti i krutosti, zebnje su iščilele u ustaljenom ritmu života a dodir je podstakao strasti. I predali su se jedno drugome.

Katalonci su takođe učestvovali sa svojim predstavama na Alfonsovom slavlju: oponašali su ratove između Mavara i hrišćana, svi jašući na pamučnim konjima, izrađenim od tkanine na drvenim kosturima s dugim skutima na obe strane kako bi sakrili noge onih koji su upravljali njima. Na drugom mestu u gradu izvedena je predstava vrlina koje odlikuju kralja. Veoma visoka kula u kojoj stanuju velikodušnost, milostivost, postojanost i slobodoumnost. Nadomak konstrukcije, prazna stolica, opasno mesto koje, kako je ispričala jedna vrlina glasnim i zvonkim glasom, pripada jedino osvajaču Napulja. Zatim je vođen boj između deset vitezova sa štitovima Aragona i divljaka prekrivenih krznom i naoružanih buzdovanima.

Velikodušnost, milostivost i slobodoumnost. Činilo se da ta kula stoji tu namenjena Arnauu, kako bi mu pokazala da treba da podstiče sve te vrline kod Alfonsa da bi zadobio njegov oproštaj. Uvreda naneta njegovom kralju sve više se uvećavala kako je dan proticao i smenjivali se muzika, pesme i plesovi, vika, klicanje i vatreni izlivi naklonosti, poštovanja i posvećenosti celog Napulja: bogatog, plemenitog, siromašnog, svetovnog i pobožnog. Sve je to polako pretvaralo kralja bez krune u boga koga je Arnau dozvolio sebi da uvredi. Bilo je nebitno poniženje koje je pretrpeo od polubrata Gaspara. Koliko god mu teško padalo, koliko god su mu se od besa još zatezali mišići dok je gledao sebe kako kleči

na zemlji dok je ono kukavičko pseto nagrađeno počastima koje pripadaju samo plemenitim i hrabrim vojnicima, shvatio je da ne postoji izgovor za sukob sa suverenom.

– Alfonso, Aragon!

Uzvik je odjeknuo napuljskim ulicama. Arnau se na sav glas pridružio klicanjima koja su se nizala, kao da time pokušava da okaje krivicu:

– Sledbenici pobeđuju!

– Živeo gospodar i kralj Aragona!

– Alfonso, Aragon!

Slavlja su se odigravala u celom gradu u mimohodu u kome su se smenjivale zabave i mise s kraljevim obilaskom šest napuljskih seđa.

Dan se bližio kraju. Uz predstave i fešte, Alfonso je posetio napuljska seđa, opštinske organizacije odgovorne za vladavinu prestonicom, koje su sudile, davale građansko pravo, donosile pravila gradske policije, odlučivale o pitanjima raskoši, zastupanja pa čak i o verskim pitanjima, kao što su bile sahrane. Od šest seđa, jedan je bio seđo Popolo, koji se sastojao od običnih građana i kralj će ga nedugo zatim raspustiti, sumnjičav pa i uvređen zbog vlasti građanstva koje je prouzrokovalo silne nevolje njegovom ocu i njemu samom u Barseloni. Ostalih pet su sačinjavali plemići starih loza, a među tih pet, dva su bila najuglednija: Nido i Kapuano.

Alonso je nameravao da odsedne u Kapuanskoj tvrđavi, i stoga je poslednji seđo koji je počastio svojim prisustvom bio Kapuano, u blizini zamka. Čak ni kralj nije mogao da nametne odluku ko će biti član tih ustanova rezervisanih za napolitanske plemiće i gradske aristokrate, konzervativne, gde su glavnu reč vodile starije i koje su se vladale prema endogamskim* merilima. Međutim, haotična situacija u gradu kad su ga Aragonci osvojili, boravak Arnaua u palati koja je prethodno pripadala Domeniju na teritoriji koja zavisi od seđa Kapuano i Sofijina pripadnost aristokratskoj

* Endogamija – ograničenje polnih i bračnih veza na članove jedne uže srodničke zajednice. (Prim. prev.)

porodici drevnog napolitanskog roda omogućili su da porodica grofa od Navarklesa bude primljena u njega.

Povorka je prošla kroz Dekumanus Mađore, ulicu na koju je izlazio sokak gde se uzdizala palata Estanjola. Kralj je iz kočije slušao verske pesme i himne koje su pevali horovi crkava pored kojih je prolazila povorka: San Pjetro a Majela, Santa Marija dela Pjetrasanta, San Paolo Mađore s granitnim stubovima iskorišćenim s neznabožačkog hrama na kome je izgrađena. Kad je Alfonso čuo i pozdravio hor crkve San Lorenzo Mađore, Arnau je osetio da mu rade živci: dve ulice dalje, u pravcu zamka Kapuano, nalazila se zgrada u kojoj je zasedao seđo Kapuano, sedište vlade te četvrti, prema kojoj su pohitali pretičući povorku što je svaki čas zastajala pred plesom, priredbom ili jednostavno pred mnoštvom ljudi.

Zgrada seđa je imala lođu, prostrano predvorje s arkadama, sa stubovima kao u klastru samostana i ukrašeno goblenima i zavesama, u čijoj unutrašnjosti se nalazio hor od desetina devojaka i supruge, i Sofijom među njima, iz različitih plemićkih porodica od kojih se sastojao seđo, i one su svirale flautu ritmično udarajući stopalima po podu. Tu su se nalazili i muškarci, predstavnici seđa Kapuano, i Arnau postrojen među njima kako bi dočekali kralja, a on ih je, već kročivši na zemlju, pozdravio jednog po jednog pokretom glave redom kojim su mu bili predstavljani.

Arnau se upinjao da se uspravi, osećajući da je zgrčen, skvrčen, prestrašen poput dečaka uhvaćenog u nestašluku, ili kao da je taj čovek s kojim se godinama borio zajedno, s kojim je uživao u lovu i s kojim je vodio prisne razgovore sad neznanac.

To je njegov kralj!, ali Alfonso se namrštio i prošao pored njega a da ga nije ni pozdravio.

3

P rošao je samo jedan dan od proslave trijumfa kad se, slušavši misu za izgubljenog psa, Arnau Estanjol pojavio u zamku Kapuano kako bi zatražio prijem kod kralja.

– Kojim povodom? – upita jedan Alfonsov sekretar, mlad i gord sveštenik.

Arnau odvrati bez oklevanja:

– Kraljev oproštaj.

Čekao je do sumraka a monarh ga nije primio. Sutradan se pojavio opet: molio se za psa zajedno sa sveštenicima koji su služili misu i otišao je u zamak, gde je naišao na istog sekretara, koji je uživao postavljajući mu opet pitanje na koje je znao odgovor.

Nije primljen, ali neki su ga videli i pozdravili s potcenjivanjem, mada mu se većina plemića, uglednika i dvorana koji su izlazili i ulazili završivši posao s kraljem javila s razumevanjem.

– Treba da okaješ greh – opomenu ga Sofija, nakićena, odevena u plavi dublet ukrašen na rukavima mašnjama i srebrnim alkama i sa šeširom sa perjem na glavi, spremna da ode na večernji koncert u obližnjoj palati. Arnau je odmeri od glave do pete. – Da li ti smeta? – upita ona šireći ruke i pokazujući se nepristojno.

Ne... Ne smeta mu. Ili mu smeta? Kad je vidi takvu, lepu, raskošnih oblina, putenu, sumnjao je da li je postupio ispravno

kad joj je dao slobodu pošto je prevladala bol zbog Sicilijančeve pogibije. Sofija je volela dvor, muziku, književne večeri i pesme; Arnau je, naprotiv, mrzeo takav način života, koji je kralj, s druge strane, podsticao. Alfonso je bio spreman da pretvori kraljevinu Napulj u najveći poznati centar humanizma na Zapadu i da od svoje prestonice načini kosmopolitski grad. Još u dugim vojnim pohodima protiv Anžujaca, kad ni pobjeda nije bila zagarantovana, pratili su ga neki od najuglednijih italijanskih humanista: Pandoni, Bekadeli Panormita i Lorenzo Vala, kojima su se kasnije pridružili Bartolomeo Facio, Đovani Pontano, Decembrio, Tiferno i mnogi drugi.

Monarh se nije obazirao na troškove kad je trebalo da finansira svoja pokroviteljstva. Slao je svoje predstavnike da kupuju knjige, slike, goblene, dragulje, bisere, kvalitetne tkanine i neobične ukrase po celom kontinentu, a tom zadatku su se pridružili trgovci koji su mu, uz to, nudili najegzotičnije proizvode. Osnivao je liceje, biblioteke i škole za decu iz svih društvenih staleža koja su ispoljavala dovoljnu intelektualnu obdarenost. Angažovao je i finansirao muzičare, trubadure, pesnike, literature... Priređivao je raskošne gozbe i svakovrsne svetovne ili verske proslave. Podsticao je viteške dvoboje i turnire i pozivao na njih najbolje evropske vitezove.

Aragonski dvor u Napulju privlačio je sve vrste humanista, vitezova, umetnika i plemića iz Italije. Vrveo je i blistao pod pokroviteljstvom i uz lično učešće kralja u doba koje je otpočelo mirom i blagostanjem.

– Možeš da pođeš sa mnom, Arnau. Za danas je predviđeno čitanje nekoliko odlomaka iz Senekinih pisama Luciliju o moralu – iskušala ga je Sofija, znajući kako će glasiti njegov odgovor: dugačak uzdah i odmahivanje glavom ili šakom, zamah rukom po vazduhu, pokatkad i naprasit, kao da tera od sebe zloćudno iskušenje. – Pomisli da sam ti najbolja braniteljka – podsetila ga je menjajući temu pred njegovim protivljenjem. Zaustio je da nešto kaže, ali ona je produžila: – A i tvoj sam najbolji uroda.

Dok se Sofija zabavljala na dvoru, Arnau je prihvatao kaznu i istrajavao u svom trudu prema suverenu.

– Recite Njegovom veličanstvu – zatražio je nakon nekoliko dana izopštenosti koja ga je bacala u očaj – da je upravo danas potrošen novac za mise za njegovog izgubljenog psa.

Sekretar zadužen da ga odbije ovoga puta ga upitno pogleda dižući obrve.

– Kakva je njegova volja? – upita Arnau. – Da li da naručim nove mise?

– Kralj – odgovori drugi oporim tonom – ide redovno na misu tripot na dan. Zacelo među mnogim molitvama kojima zaziva pomoć i prosvetljenje kako bi kao dobar hrišćanin izvršavao odgovornosti koje mu je naš Gospod poverio u odbranu kraljevine i dobrobit njenih ljudi, postoji i neki trenutak da se seti životinja... i izgubljenog psa.

Te večeri, videvši u kakvom se stanju Arnau vratio iz zamka, Sofija je odlučila da ostane u palati.

– Ne treba da pridaješ tome preveliku važnost – pokušala je da ga obodri.

– Alfonso je – procedi on kroz zube – oprostio Anžujcima, našim neprijateljima, i ostavio počasti i imanja većini njih. Prašta onima koji su ga pakosno uvredili, nevernima pa čak i izdajnicima kraljevine. Upravo zbog toga o njegovoj milostivosti i plemenitosti peva i kliče cela ta svita humanista što ga okružuju i dvore. A šta je sa mnom? Šta je s njegovim vojskovođom? Izgred s Gasparom bio je samo izgred. Ja sam dao život njegovoj vojsci!

– Kralj želi da udovolji Gasparu i njegovoj porodici – pojasni Sofija. – Ispričali su mi da se pregovara o veoma važnoj pomoći Barselone. Destureni i njihovi partneri imaju mnogo toga da kažu o toj pomoći. Ako je zabrane, neće biti data. Alfonso danas neće učiniti ništa što bi otežalo njegove ciljeve.

Tako je i bilo. Glavni rizničar Mateu Pužades pregovarao je u Barseloni s uglednicima o tome da se gradu ustupi trajna polovlastica kovanja srebrnih kroata a da se zauzvrat kralju pokloni petnaest hiljada zlatnih florina, nasuprot deset hiljada koliko su, kao najveći iznos, nudili Barselonci. Ali ako su ti pregovori s trgovcima koji su dobili plemstvo poput Desturena bili značajni

za kraljevsku blagajnu, Pužades je takođe nastojao da izbegne bankrotstvo kraljevine zbog nemogućnosti isplate bezbroj menica kojima je Alfonso preplavio Barselonu kako bi finansirao rat.

Napulj se pokazao kao preko svake mere skup poduhvat.

– Radije čini dobro tim lakomim trgovcima umesto svojim vojnicima! – uzviknu Arnau.

– Pogledaj ovu palatu.

Arnau je poslušao Sofiju i obazreo se oko sebe kao da će u goblenima, ukrasima i kamenim zidovima pronaći rešenje.

– Šta hoćeš da kažeš? – upita ne shvatajući.

– Da si i dalje... da smo i dalje ovde. Tvoj polubrat je ponudio mnogo novca kralju da opozove to što ti je dodelio ovu zgradu i da je dosudi njemu.

Arnau se ražesti; lice mu se zajapurilo a prsti na šakama zgrčili na drvenim rukohvatima na stolici u kojoj je sedeo.

– Razmeće se okolo novom titulom grofa...

– Grofa čega? – frknu Arnau.

– Pa – nastavi ona – tog planinskog sela u Abrucu u kome, sva je prilika, ima samo ovaca. Tvrdi da grof kakav je on treba da ima ovakvu palatu, da je on italijanski plemić, bolji nego ti, i da će te jednog dana izbaciti napolje.

– Ućuti!

Sofija se osmehnu pa produži:

– Treba to da znaš, Arnau. Želim da dobro znaš ko ti je neprijatelj i kakav je, zato što je takođe neprijatelj ove porodice, naše dece. Ali važno je... – Ustala je iz stolice, prišla Arnauu i klekla između njegovih nogu, zureći naviše. – Važno je da se kralj usprotivio i nije mu dao palatu. Niti će je dati. Ali čuvaj se Gaspara: želi tvoju propast, tvoje poniženje.

– Uvek je bio takav. Ako krene na mene, okušaće moj mač.

– Nikad neće krenuti na tebe. Uvek će delovati iz senke. Kukavica je... I opasan je.

Sofija je kopkala rukama ispod Arnauovih čakšira, dodirivala mu testise i štipkala polni ud trudeći se da mu skrene pažnju. Kad je primakla usta već ukrućenom Arnauovom penisu, on je

ustao, podigao je uvis, zadigao skute dubleta i tu na licu mesta, na dugačkom i masivnom trpezarijskom drvenom stolu, silovito je prodro u nju. Sofija je vrištala, smejala se, vikala i opet se smejala dok ga je naporedno s tim povlačila za kosu, grebala i udarala po leđima podstičući ga da je polomi.

Kralj i dalje nije prihvatao Arnauovo prisustvo na putovanju u Teračinu, mesto u koje je ušao sa svom pompom u paradi vojne prevlasti, i gde ga je čekao kardinal Skarampo. Posle osvajanja Napulja i demonstracije sile bez papskog autoriteta, Evgenije IV je porazmislio još jednom i, ostavivši po strani sile koje nisu priznavale novog napolitanskog monarha – Firencu, Mletke, Đenovu i Ankonu – prepustio se novom italijanskom cezaru.

Alfonso je priznao Evgenija kao zakonitog papu a ovaj je zauzvrat priznao njega kao kralja Napulja, i uz to prihvatio njegovog sina Ferantea kao naslednika. Alfonso, osnažen, izvukao je od pape toliko mnogo ustupaka da je Evgenije zatražio da oni ostanu tajna za njegovog života. Pored ostalih darova, kao što su bila naselja Benevento i Teračina, monarh je uspeo da ukine zamašne desetke i danke dotad plaćane Crkvi i zamenio ih belim konjem koga je jednom godišnje trebalo predati na praznik Svetog Petra kao jedini simbol papske vlasti. Tom ustupku od nekih dvanaest bula za koje je zatražio da ostanu tajna, papa je dodao još jednu kojom je oslobodio sebe zakletve date pobunjenim Napolitancima povodom kraljeve pobede kojom im Alfonso prašta i dopušta da zadrže svoja imanja.

Kraljevo odsustvo iz Napulja donelo je Arnauu predah pošto ga je oslobodilo dužnosti da svakodnevno odlazi u zamak Kapuano kako bi mu ukazivao počasti. Povredilo ga je što ga nije pozvao da pođe s njim, mada mu je to omogućilo da pretrpljena napetost popusti i da nađe sebi oduška u svojoj velikoj strasti: lovu. I dalje je nadglednik lova, pripada kraljevskoj porodici i prima platu koja pripada njegovom zvanju. I tako, dakle, pokušao je da ubedi sebe da je Sofija bila u pravu kad mu je rekla da iako kralj ne želi

da ozlojedi ljude koji ga finansiraju, to ne znači da je izgubio naklonost prema Arnauu.

Uz svesrdno odobrenje Sofije, koja se pozdravila s njim poželevši mu da se zabavi i zaboravi sve uvrede, Arnau se, s nekoliko ljudi i pasa, zaputio ka lovačkim domovima koje je monarh podigao u Macone dele Rozeu, prostranom području, jednim delom močvarnom, drugim šumovitom, ravnom i takođe neplodnom, zaparloženom i gotovo nenaseljenom, u Gracanizeu, mestu u blizini Napulja i na manje od sat vremena od Kapue.

Glavni lovački dom je bio tek prizemna drvena konstrukcija, velika, s pomoćnim zgradama za poslugu, štenare, konjušnice i sve službe potrebne da se opsluže kraljevi odlasci u lov. Zgrada je bila jednostavna pa i negostoljubiva, nameštena jedino onim što je neizostavno da ljudi nađu zaklon u iščekivanju sutrašnjeg dana. Alfonso je bio veoma umeren u svojim navikama, i lako je mogao da ode u lov i da se smesti u šatorima ili čak pod otvorenim nebom.

Dok su lovci iz doma pripremali šta je potrebno za Arnauov polazak u lov, on je pregledao u kakvom su stanju objekti. Onda je obišao štenare. Tu su se nalazili kerovi istrenirani za lov, kao i ženke koje su se kotile ili ženke kojima su predavana odabrana štenad. Ako je ženka bila dobra, za nju je tražen odgovarajući mužjak, i kad bi donela mlade na svet, ostavljano joj je svega troje-četvoro štenadi kako bi ih odgajila u izobilju; ostala su predavana drugim, ne tako cenjenim majkama. Naposljetku, o najspособnijim životinjama se vodilo računa u dvorskim štenarama, gde su dobijale najbolju negu.

Uprkos prirodnoj plodnosti tih životinja, nabavka izuzetnih pasa poput onog lovačkog koji je primio silne molitve predstavljala je vraški težak zadatak. Psi su kupovani, kao knjige ili drago kamenje, duž celog kontinenta, na Siciliji, u Francuskoj ili u Engleskoj, i nije bilo retko da jedan od najcenjenijih poklona kod poseta kneževa i kraljeva, bar po mišljenju kralja Alfonsa, bude dobar lovački pas.

Arnau je s uživanjem udahnuo vazduh, pokatkad gust zbog blizine močvara, pomešan s prodornim vonjem životinja, i počeo je da ih

pregleda slušajući pažljivo objašnjenja slugu koji su brinuli o psima. Zanimao se za rane kod dva psa na glavi, ušivene, dobro negovane, i pitao je za trećeg kome je nesrećan zamah sabljom u posljednjem lovu povredio šapu. Sećao se tog događaja: bio je to dobar pas.

- Da li će se oporaviti?
- Hoće, kladio bih se u to.

Grof se ophodio prisno i neizveštačeno sa slugama koji brinu o psima i lovcima, a oni su se osećali prijatno u njegovom prisustvu i razgovarali iskreno, što su izbegavali s drugim plemićima. Arnau se takođe osećao prijatno u okruženju tih ljudi, možda prostih, ali vičnih lovu, zemlji, životinjama. Dobili su poduke od roditelja, a oni od svojih, i stoga su nakupili znanja ukorenjena u praksi i običaje koje je samom grofu bilo teško da usvoji, pošto su mu ih prenosili na nerazumljivom napolitanskom dijalektu, drugačijem od jezika kojim se govorilo u gradu, s toskanskim pa i francuskim uticajima.

Večerali su oko vatre na kojoj su ispekli divljeg vepra. Lovci, ljudi koji su brinuli o psima, sluge, njihove porodice i nekoliko poznanika pristiglih iz Gracanizea i drugih obližnjih mesta. Pili su, i to mnogo, jer je Arnau bio izdašan s vinom, jeli, pevali i plesali. Takođe su pričali jedni drugima priče, svi pomešani bez razlike. Kad je išao u lov s kraljem, Arnau nije mogao da se zabavlja kao u tim trenucima, mada mi nije bilo lako ni da pridobije poverenje tih ljudi.

– Zovem se Arnau Estanjol! – uzviknu jedne večeri nalik toj izuzev atmosfere kojom je odisala, ispunjene ćutnjom i poštovanjem. Arnau je bio popio nešto više nego što je trebalo i dojadilo mu je ponizno ponašanje, dosada zbog ćutanja i prenaplašene obazrivosti; bio je oborio velikog jelena i želeo je zabavu, smeh, viku, žene...
– Grof sam od Navarklesa i od Kasteljvi de Rosanesa – nastavi.
– General vojski Napulja i Aragona. Nadglednik sam lova kralja Alfonsa. Sin admiral kraljevske mornarice Bernata Estanjola. – Na svetlu vatre, prešao je pogledom po svima prisutnima, bojažljivim zbog svih tih titula. – Ali moja majka Merse bila je optužena da je đavolja kći – priznao je, a svi oko njega su se uspravili, pažljivo

slušajući. – Jedna moja baba, Arsenda, bila je monahinja koju su silovali. – Žamor je počeo da se prenosi od usta do usta. – Ona me je sakrila u samostanu da me maćeha ne bi ubila. Ugo, njen brat, moj deda... jeste, izgleda čudno, ali tako je, bili su brat i sestra – objasnio je spazivši iznenađen izraz lica kod ponekih prisutnih. – Ugo je bio zemljoradnik... – Pustio je da te reči lebde u vazduhu pa nastavio: – Kao i mnogi od vas. Gajio je vinovu lozu. Pravio je vino i prodavao ga u svojoj krčmi. Ja sam kao mali brao grožđe, i gazio ga, i pravio mošt. Moja druga baba, Katerina, bila je robinja dok je moj deda nije kupio i oslobodio. Roditelji babe i dede s majčine strane bili su ubogi barselonski ribari. Moj drugi deda, Arnau Estanjol, kao ja, bio je *bastaix*... istovarivač brodova – objasni – na plaži u Barseloni. – Opet je spustio pogled na ta lica. – Smatrate li da je to dovoljno podataka da zadobijem vašu naklonost?

Niko nije odgovorio. Mnogi su ponikli pogledom kad ih je upitno pogledao, sve dok se jedna žena, koja je skupljala moču što je izlazila iz svinje koja se pekla natakuta na ražanj da bi je odmah zatim sipala na meso kako bi ga natopila, nije odvažila da se oglasi, i to drčno:

– A budući da živite u dva veoma različita sveta, recite nam koje žene su vam draže, plemkinje ili seljanke?

Oba sveta kao da su se zaustavila, i visila u vazduhu, iščekujući da vide da li reakcija potiče od grofa ili od vinara.

– Draže su mi one koje pružaju i žele uživanje.

– Oh! I žene žele uživanje? – začu se iza Arnaua.

Primedba je dočekana smehom.

– U narodu se govori da je plemićima veći nego vama – odvrati jedna devojka pokazujući s tobožnjim prezirom na dvojicu čuvara pasa.

– Maćem će me zasigurno pobediti, ali ako ćemo da se borimo motkama, izazivam na dvoboj svakog plemića – branio se jedan od njih.

Još grohotnog smeha. Atmosfera je postala opuštena uz vino, hranu i pesme. I te noći grof je spavao sa ženom koja je pazila na pečenje, mada su malo uživanja pružili jedno drugom, onako pijani.

Tom prilikom Arnau je ostao nekoliko dana u lovu u Macone dele Rozeu. Naposljetku je zaboravio sve svoje nevolje dok mu je vetar udarao u lice a on jurio na konju za veprovima i srndaćima. Oborio je dosta divljači, oderao je i raščerečio sa svojim pomoćnicima. Nije protekla nijedna noć a da se nije zabavljao s tim ljudima niskog roda i spavao s nekom ženom.

Kraj juna je nagoveštavao da stiže toplo leto, kad je izašao iz lovačkog doma samo u košulji dugoj do kolena. Zaputio se prema bunaru da bi došao do sveže vode kojom će razbistriti glavu nakon razuzdane noći, kao što je zapela da ga podseća žena koja je išla za njim, takođe u košulji, dok su joj se krupne dojke njihale ispod košulje. Jedan od njegovih ljudi je dizao kofu punu vode kad mu je pažnju privukao topot kopita. Ubrzo je ugledao algvasila* u pratnji trojice vojnika i zamenika glavnog nadzornika finansija. Pojavili su se korak po korak, suzdržano, jasno iskazujući poštovanje prema nadgledniku lova, koji je ipak naslutio neprilike.

Glavni nadzornik finansija je bio dvorski činovnik odgovoran za kontrolu i naplatu troškova od svih koji su upravljali kraljevskim novcem, među njima i nadglednika lova. Oni koji su bili kraljevi rođaci, kao Arnau, bili su oslobođeni svakog suda i nadležnosti: njima je mogao da sudi jedino monarh. Otud prisustvo zamenika glavnog nadzornika, pomisli Arnau dok je sipao celu kofu na glavu. Hladna voda mu je prijala. Zatresao je glavom bacajući bezbroj kapljica oko sebe, kao što rade psi, pa se obratio pridošlicama:

– Kakav posao vas dovodi ovamo? Ne bi se reklo da hoćete da se pridružite našem polasku u lov.

Zamenik je spustio nogu na zemlju; nije doličilo da se obraća grofu s višeg položaja. Arnau je propratio taj potez blagim naklonom glave. Algvasil i vojnici su takođe sjahali.

– Donosim naređenja od glavnog nadzornika finansija, gospodine grofe. Treba da položite račune o vašem upravljanju kao nadglednik lova...

* U srednjem veku, viši sudski izvršitelj koji je obavljao i zadatke policajca. (Prim. prev.)